

Posudek magisterské diplomové práce

Michaela Zelingrová: Překlad divadelní hry *The Ballad of the Sad Café*. Edward Albee/Carsom McCullers – interpretace, překlad, analýza

Diplomandka si dala za úkol přeložit divadelní hru, kterou vytvořil Edward Albee adaptací z novely Carson McCullersové *The Ballad of the Sad Café* (1963). Tento úkol však vsazuje do výzkumné práce, která začíná literárně historickým a teoretickým výkladem Albeeho adaptace, zvážené v kontextu jeho tvorby i tvorby McCullersové, a v podstatě pokračuje jako komplexní translatologický projekt: Překladatelskou analýzou, která je teoreticky rozšířena o problematiku překladu divadelních her, jeho opakovanost a jeho stárnutí – protože diplomandka si je vědoma staršího českého překladu hry R. a L. Pellarových z roku 1964 –; vlastním novým překladem, který se brání ovlivnění (nebyl při něm používán překlad Pellarových); a následnou translatologickou analýzou, tedy popisným srovnáním diplomandčina vlastního překladu a překladu Pellarových včetně ověření hypotéz o rozdílech (vyslovených zejména v části 6.0). Je třeba říci, že takto pojatá práce je metodologicky experimentální v tom, jak se snaží do překladu a jeho reflexe zapojit nejdůležitější nástroje pokročilého translatologického uvažování, a zároveň je třeba ocenit diplomandčinu snahu zvolenou metodu důsledně v náročném úkolu uplatnit.

Ve vlastním překladu hry projevuje diplomandka (MZ) velkou věrnost originálnímu textu. Vyplyvá to ze srovnání originálu a jejího překladu, ale také z následné translatologické analýzy (8.0), např. z pasáže věnované jevištním poznámkám (8.1.1) – kterým je v této části bohužel věnováno více pozornosti a prostoru než replikám hry – nebo z oddílu o vyjadřování syntaktických vztahů (s. 98). Pokud jde o stylovou polohu, je překlad MZ – jak sama konstatuje – neutrálnější než překlad Pellarových. Tato neutrálnost jednak zřejmě pramení ze snahy MZ vytvořit překlad „nadčasový“, který by pomalu stárnul – což lze vyrozumět z oddílu 6.0, ne však z práce výslovně vyčíst jako strategii, protože zvolená metoda její explikování vlastně neumožňuje. Zároveň je to ovšem neutrálnost, která pramení z velmi literárně spisovného (a málo mluvného), místy snad až knižního jazyka překladu MZ, který se dostává do rozporu s deklarovanými „prostředky obecné češtiny“ pro jazyk postav (s. 97) – zde je navíc na místě upozornit na problém klasifikace obecné češtiny; správně je to především hovorová čeština; obecná čeština se v překladu MZ až na občasné protetické „v“ a ojedinělé výrazy nevyskytuje. PŘÍKLAD, s. 31-32, s podtržením cizorodé literárnosti:

RAINEY 2: Jak se máš, Henry? A jak se má Marvin, Henry? Jak se má tvůj brácha?

(RAINEY 1 se chichotá)

MACPHAIL: Ale no tak.

RAINEY 1: Jak si to tam užívá, Henry? Jak se mu líbí v lochu?

MACPHAIL: Buď už zticha.

HENRY MACY: (smířlivě) Nech to být, Stumpy... **bejt**

MACPHAIL: Přišli jste o rozum? Nemáte už ani špetku soudnosti? Mluvit o Marvinu Macym, když je slečna Amélie možná někde poblíž? **Přeskočilo vám? Nemáte už ani trochu rozumu? Bavit se o Marvinovi Macym, když se hnedle může vobjevit slečna Amélie?**

(RAINEY 2 se směje)

Jak slečna Amélie to jméno jenom zaslechne, tak vás nakopne, že poletíte až do Society City. **uslyší**

(Obě dvojčata se smějí)

HENRY MACY: (unavený povzdech) Bůh ví, že máš pravdu. **Ví bůh**

[8 DALŠÍCH ZCELA SPISOVNÝCH ŘÁDEK]

RAINEY 2: (chichotá se) **Prej** se jen stavil.

HENRY MACY: Mám chuť na **dobry** pití jako **každý** chlap, mám chuť na whisky slečny Amélie.

Ve vyladění neutrálnosti a hovorovosti má překlad MZ velké rezervy; bohužel tento problém nereфлекtuje ani její srovnávací translatologická analýza, kdy díky zvolené metodě poprvé důkladněji konfrontuje svůj překlad s překladem Pellarových (viz výše citovaný segment hry v jejich překladu na s. 7-8 Přílohy 2). Z tohoto porovnání – které pokud jde o jazyk postav a překladatelské tendence (8.2.4 a 8.2.5) je příliš stručné – vyplývá diplomandce správně, že oproti jejímu neutrálnějšímu překladu je jazyk Pellarových vyhraněnější a expresivnější. Avšak vedle zastaralých (archaických), nářečních a slangových prostředků Pellarových by bývala měla postihnout také nezestárlou hovorovou idiomaticitost a lexikální i syntaktickou mluvnost jejich překladu. Např. na s. 98, kde se mluví o doplňování či vypouštění vyjádření syntaktických vztahů v textu Pellarových (příčemž ani v jednom případě není specifikována míra), je už v jediném uvedeném příkladu patrné, že tento jev u Pellarových souvisí právě se sledováním mluvnosti pronášených replik:

I am your husband; you are married to me, Miss Amelia Evans.(p. 94)
Já jsem váš muž. Dyť jste si mě přeci vzala, slečno Amelie Evansová. (str. 67)
Jste moje žena, vzala jste si mě, slečno Amélie Evansová. (2015 MZ, s. 63)

Podobně je mluvnost sledována opakováním slov, které není komentováno v dalším příkladu na téže straně, využitím pouze pro poukázání na cizorodost cizích slov v překladu Pellarových:

Who can have kin like what come 't'other night? That be kin to no one. (ALBEE 1970, s. 24)
Kdopak by taky měl takovýho příbuznýho jako je to individuuum, co sem předevěřem přišlo? Kde by takový individuuum vzalo něký příbuzný? (1964 P, s. 19)
A kdo by chtěl mít za příbuznýho to, co sem přišlo? To nikdo do rodiny nechce. (2015 MZ, s. 37)

V uvedených příkladech je patrná i technická nekonzistence v odkazování k citovaným textům; ve výkladových pasážích práce se projevuje také rozkolísanost vyznačování odstavců a vydělování citovaných příkladů z textů her, což znesnadňuje čtenáři sledování výkladu.

Celek práce je zajímavým, dosti náročným, v mnohém zvládnutým i nosným experimentem, v němž však závěrečná translatologická analýza nebyla dostatečně vytěžena. V případě, že diplomandka se bude snažit svůj překlad hry uplatnit, měla by konfrontaci svého překladu s překladem Pellarových prohloubit a obohatit svůj překlad především z hlediska mluvnosti (a silnější hovorovosti) – nechat se přitom inspirovat právě Pellarovými. Je naprosto správné, že při svém překladu dodržela svou metodu a do jejich překladu nenahlížela; ovšem v další fázi by ho používat mohla – i ve shodě s některými translatologickými názory, které cituje.

Doporučuji práci k obhajobě a navrhuji hodnocení velmi dobře.

PhDr. Eva Kalivodová, PhD.

vedoucí práce

9. 9. 2015, Ústav translatologie FF UK